

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum omnia subsint fato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

AD PRIMVM ergo dicendum, quod non, & hoc non importat in Deo imperfectionem potentie, sed quia hoc non habet rationem possibilis. Nam omnis virtus actiua producit effectum sibi simile. Omne autem quod agit, agit in quantum est ens actu. ergo effectus agentis est ens actu. Quicquid ergo repugnat ei quod est esse actu, repugnat potentie actiue, quod esset, si contradictoria simul essent.

AD SECVNDVM dicendum, quod esse aliquid infinitum actu posset suspicari ex primo aspectu, quod est impossibile, quia sequeretur illud esse æquale Deo: sed hoc non sequitur, quia ei quod est infinitum omnibus modis non adæquatur illi quod est infinitum vno modo. Dato. n. quod est ignis infinitus secundum magnitudinem, non adæquabitur Deo, quia & si sit finitus ignis in quantitate, tamen est quid finitum specie: Deus autem omnibus modis est infinitus. Cui ergo queritur, utrum sit possibile Deo facere aliquid infinitum in actu, dicendum quod non: potentie agentis per intellectum aliquid repugnat dupliciter. Vno modo, quia repugnat potentie eius: alio modo quia repugnat modo quo agit. Primo modo, non repugnat potentie Dei absolute, quia non implicat contradictionem: sed si consideretur modus quo Deus agit, non est possibile. Deus. n. agit per intellectum, & per verbum quod est formatiuum totum, unde oportet quod omnia que agit, sint formata. Infinitum autem accipitur sicut materia sine forma: nam infinitum se tenet ex parte materie. Si ergo Deus hoc ageret, sequeretur quod opus Dei esset aliquid informe, & hoc repugnat ei per quod agit, & modo agendi: quia per verbum suum omnia agit, quo omnia formantur.

QUÆSTIO III.

ARTICVLVS IIII.

Utrum predestinatio sit certa.

DEINDE quæsitum est de predestinatione, utrum sit certa, & videtur quod non, quia possibile est predestinatum damnari, sicut Petrum si fuisset statim mortuus, quando peccauit Christum negando. Si vero dicas quod predicta locutio est de dicto uero, de re uero non. Contra, quia hoc est locum in formis separabilibus: sed hæc forma, que est predestinatio, est inseparabilis.

RESPON. Dicendum, quod predestinatio est quedam pars diuine prouidentie: prouidentia autem dicit directionem aliquorum in finem, & hæc presupponit scientiam & uoluntatem. Sic ergo predestinatio habet certitudinem ex parte scientie Dei, quod non potest falli: & ex parte uoluntatis diuine, cui non potest aliquid resistere: & ex parte prouidentie, que certissimo modo ducit ad finem, cum Deus sit sapientissimus.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod predestinatio habet certitudinem, & tamen non est necessarium predestinatum saluari, sed remanet contingens. Dicitur enim, quod hæc certitudinem ex scientia, uoluntate, & prouidentia, & nullum istorum contingetiam impedit. Scientia non, quia scientia Dei est futurorum, prout sunt in presenti, & secundum hoc sunt determinata. Voluntas non, quia uoluntas Dei est principium totius entis. ergo non cadit sub ratione contingetie, uel necessitatis: sed hæc est uoluntas & ordinant ex Dei uoluntate, & sic ipsa Dei uoluntas facit quadam esse contingetiam, comparando causas contingentes illis rebus, quas uult esse contingentes: & similiter necessitas causarum & effectibus necessariis, & sic uoluntas Dei semper implet, non tamen omnia necessario eueniunt, sed eo modo quo Deus uult ea esse, & uult quod sint contingentes. Prouidentia non, quia non tollit contingetiam.

AD SECVNDVM dicendum, quod bona est distinctio. Sed ad obiectum de formis dicendum, quod aliter est de formis realibus, & aliter de predicatis, quæ important aliquid pertinens ad actum rationis, quia in primis, scilicet realibus, si in eis debeat habere locum talis distinctio, oportet inesse separationem in re: & in consideratione in secundis non requiritur, sed oportet quod res illas cadat super alia consideratione: & sic dico quod iste predestinatus potest considerari uel ut in se, uel ut diuine cognitioni relatus, & sic uno modo attribuitur ei quod possit damnari, alio modo non.

ARTICVLVS IIII.

Utrum omnia subsint fato.

DEINDE quæsitum est de fato, utrum omnia subsint fato.

RESPON. Dicendum, quod primo oportet scire quod sit fatum, & sic postea facilius patebit ad propositum. Videmus autem multa contingenter euenire, & ideo olim fuit dubium utrum ista que uariabiliter & inordinate contingunt, reducantur in aliquam causam ordinantem: & qui dicunt non, dicunt fatum nihil esse, ut Tullius dicit. Quidam dicunt quod in aliquam causam superiorem ordinantur, & isti nominauerunt fatum a for, factis, quasi hæc omnia sint præfata a quadam superiore causa. Sed horum est triplex opinio. Quidam. n. reduxerunt hoc in quandam seriem causarum, quam dicunt fatum, sicut stoici, qui dicunt quod nihil est quod non habeat causam, & postea causa necesse est ponere effectum. Si ergo euenit, uel est talis, uel talis effectus habuit causam, & hæc causa aliam causam, & sic deinceps: sicut aliquis est occisus de nocte, quia exiit domum, quare exiit domum, quia situit, quare hoc, quia falsa comedit, & sic quia comedit falsa ex necessitate moritur. Aristoteles respondet negans domino prima. Primo, quod non quicquid sit, habet causam, sed tantum quod sit per se. Quod autem ego occidat me exesite, est per accidens. Secundo, dicit quod non posita causa ponetur effectus, quia potest impediri, & ideo non sequitur, uel non stat series causarum. Alii reducunt hæc in aliam causam, scilicet in corpora celestia, ex quorum necessitate dicunt omnia accedere, unde dicunt quod fatum nihil aliud est quam uis positionis spherarum. Hæc autem opinio dupliciter est falsa. Primo, quantum ad res humanas, quæ proueniunt ab intellectu, qui cum sit uirtus incorporea, non subiacet actioni alicuius corporis, & ponere animam subiacere uirtuti corporum celestium, nihil aliud est, quam ponere intellectum non differre a sensu, ut dicit Phil. in 1. de anima in fine: tamen per accidens, & occasionaliter subditur anima celo in quantum intellectus afficitur per passionem corporis, non tamen ex necessitate mouetur ab eo. Secundo, quia multa in rebus naturalibus contingunt quæ non accidunt ex necessitate celi, sed per accidens, & non habent causam. Alii reducunt omnia hæc in causam supra celestem, scilicet in prouidentiam Dei, qua omnia sunt prædeterminata, & ordinata, & secundum istos fatum erit quidam effectus, prouidentie, quia prouidentia nihil aliud est quam ratio ordinis rerum, prout est in mente diuina: fatum uero est explicatio illius ordinis, prout est in rebus. Vnde Boetius. Fatum est immobilis dispositio rebus mobilibus in herens. Sic ergo accipiendo fatum, potest dici quod omnia subiiciuntur fato. unde dicitur Osee 2. super illud. Non uocabis ultra Baalim, sed uir meus, quod idem est utrumque: sed Deus nomen hoc, quia Baalim nomen erat cuiusdam gentium, & ideo sunt uitanda nomina gentilium, cum quibus nec nomina conueniunt.

Quodlib. S. Tho. K 2 ha.

1. p. q. 25. a. 3
ad 3. & ar. 6.
o. & ar. 8. ad
3. & ve. q. 6.
a. 3. o. & ar. 2.
24

D. 324.

Tex. ce

habere communia, & ideo Augustinus dicit. Si quis hoc modo intelligat fatum, sententiam teneat, linguam corrigat, ut non dicat fatum, sed providentiam Dei.

QVÆSTIO V.

ARTICVLVS V.

Utrum esse angeli sit accidens eius.

DEINDE quæsitum est de angelis.

¶ Et circa hoc quæsitum sunt duo.

¶ Primo, Utrum esse angeli sit accidens eius, & uidetur quod non, quia accidens intelligitur in esse alicui præexistenti: angelus autem non præexistit ipsi esse.

CONTRA Hilarius dicit &c.

RESPON. Dicendum, quod opinio Auic. fuit, quod unum & ens semper prædicant accidens. Hoc autem non est uerum, quia in unum prout conuertitur cum ente, signat substantiam rei, & similiter ipsum ens: sed unum prout est principium numeri, signat accidens. Sciendum ergo, quod unum quodque quod est in potentia & in actu, fit actu per hoc quod participat actu superiorē. Per hoc autem aliquid maxime fit actu, quod participat per similitudinem primum & purum actum. Primus autem actus est esse subsistens per se, unde completionem unum quodque recipit per hoc quod participat esse: unde esse est complementum omnis forme, quia per hoc completur quod hæt esse, & hæt esse cum est actu, & sic nulla forma est nisi per esse. Et sic dico quod esse substantiale rei non est accidens, sed actualitas cuiuslibet forme existentis siue sine materia, siue cum materia: & quia esse est complementum omnium, inde est quod proprius effectus Dei est esse, & nulla causa dat esse, nisi in quantum participat operationem diuinam, & sic proprie loquendo, non est accidens, & quod Hil. dicit, dico quod accidens dicitur large oë, quod non est pars essentie, & sic est esse in rebus creatis, quia in solo Deo esse est eius essentia.

ARTICVLVS VI.

Utrum diabolus cognoscat cogitationes hominum.

SECUNDO quæsitum est, utrum diabolus cognoscat cogitationes hominum.

RESPON. Dicendum, quod cognoscere cogitationes cordis potest contingere dupliciter, in se & per se, & in aliquo effectu. Primo solus Dei est. Hiero. 15. Præuim est cor hominis, & inscrutabile: unde nec angeli sic eas cognoscunt, cuius ratio est triplex. Una, propter debilitatem esse quod habet, eo quod supra gradum quo aliquid est ens in potentia, est gradus quo res sunt in anima. Alia ratio est, quia quod est in ueritate causæ alicuius, non potest cognosci nisi a causâ quæ nata est mouere illa: uoluntatem autem mouet solus Deus. Cum ergo omnes cogitationes dependeant a uoluntate sicut a sua causâ, solus Deus eas cognoscit. Alia ratio est, quia angeli illa quæ cognoscunt naturaliter, cognoscunt per spēs naturaliter inditas, & hæc sunt species rerum naturalium, non autem cogitationum: quia hæc non reducuntur ad causam naturalem, uel non pertinent ad cognitionem naturalium, tamen per effectus cogitationum cognoscunt cogitationes, sicut & homo facit, cum ipsi subtilius cognoscunt effectus, qui causantur ex cogitationibus. Nam secundum cogitationes homo afficitur aliqua passione, & per eas mouetur cor, & hos motus subtilius ipsi cognoscunt quæ nos, & sic aliquid cognoscunt de cogitationibus cordis, & hoc Aug. dicit in li. de diuinat. demo-

num, licet alibi dicat, quod determinare in eis talem cognitionem sit præsumptuosum.

QVÆSTIO VI.

ARTICVLVS VII.

Utrum celum, uel mundus sit æternus.

DEINDE quæsitum est de celo.

¶ Et circa hoc quæsitum fuit.

Utrum celum, uel mundus sit æternus.

RESPON. Dicendum, quod non, sed mundum incipisse est de numero eorum quæ cadunt sub fine, non sub demonstratione. Nam quæ dependet ex simplici uoluntate Dei, potest esse & non esse: & ad hoc quod non sit, non inducit aliqua necessitas ex parte Dei: diuina autem bonitas, quæ est finis rerum, potest ita esse si non sit mundus, sicut si sit mundus.

ARTICVLVS VIII.

Utrum celum sit animatum.

SECUNDO quæsitum est, utrum celum sit animatum. **R**ESPON. Dicendum, quod de hoc diuersimodè sentiunt doctores ecclesiæ. Hiero. n. dicit super celestia, quod sol est aiatus. Dam. hoc negat, & hæc differentia est apud philosophos. Platon. & Arist. ponunt corpora supercelestia animata esse. Anaxago. uero non: & ideo legitur fuisse occisus. Ego autem dico secundum Aug. 2. super Gen. ad literam, quod non refert ad fidem, utrum sic, uel aliter sit: unde hoc non determinat in Enchiridionem, quod si ponamus corpora celestia esse animata, non ideo erunt in iudicio tres ordines iudiciorum. scilicet angelorum, & hominum, & animarum, quia illæ animæ computabuntur cum angelis, & hoc sensisse uidetur ille qui fecit rationem, cum dicit Cæli colorumque uirtutes. Et ratio patet.

QVÆSTIO VII.

ARTICVLVS IX.

Utrum anima perficiat corpus immediate, uel mediante corporeitate.

DEINDE quæsitum est de homine quantum ad naturam, & quantum ad gratiam, & quantum ad culpam.

¶ Circa primum quæsitum sunt tria.

¶ Primo, Quantum ad animam.

¶ Secundo, De cognitione animæ.

¶ Tertio, de effectu cognitionis.

¶ Circa animam quæsitum sunt duo.

¶ Primo, Utrum anima perficiat corpus immediate, uel mediante corporeitate.

RESPON. Dicendum, quod in nullo corpore est nisi una forma substantialis, cuius est ratio triplex. Prima est, quia si plures, sequens non erit forma substantialis, quæ facit esse simpliciter, sed solum accidentalis, quæ facit esse hoc. Item, si sit acquisita forma substantialis, non erit generatio simpliciter. Item, quia non esset compositum ex anima & corpore unum simpliciter, sed duo simpliciter, & unum per accidens.

Si dicatur corporeitas forma corporis, corporeitas dicitur dupliciter, quandoque tres dimensiones, & hoc non est forma substantialis, sed accidens: alio quando dicitur quedam forma ex qua procedit tria dimensiones, & hæc non est alia forma specifica.

ARTICVLVS X.

Utrum anima traducatur.

SECUNDO, Utrum anima sit ex traduce.

RESPON. Dicendum, quod Au. hanc quæsitum non